

(อม.๒๙)

คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๒/๒๕๕๘

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๕๔/๒๕๖๐

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๒ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	โจทก์
	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ที่ ๑	
	พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ที่ ๒	
	พลตำรวจเอก พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ที่ ๓	
	พลตำรวจโท สุชาติ เหมือนแก้ว ที่ ๔	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

โจทก์ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และให้จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เป็นข้าราชการการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยจำเลยที่ ๑ ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล มีอำนาจหน้าที่สั่งการกำกับโดยทั่วไป ซึ่งการบริหารราชการแผ่นดินทั้งปวง รวมถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำเลยที่ ๒ มีอำนาจหน้าที่ สั่งปฏิบัติราชการ กำกับการบริหารราชการของกระทรวงหรือทบวงหนึ่ง หรือหลายกระทรวงหรือทบวง และปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีตามที่ได้รับมอบหมาย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และจำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เป็นข้าราชการตำรวจ จำเลยที่ ๓ มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการตำรวจรองจากนายกรัฐมนตรีย จำเลยที่ ๔ มีอำนาจหน้าที่สั่งการและบังคับบัญชาข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๔ และมาตรา ๑๑ กัวยังเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่สั่งการและบังคับบัญชานายตำรวจอื่นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สลายการชุมนุมในคดีนี้ จำเลยทั้งสี่จึงเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อระหว่างวันที่ ๖ ถึง ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนและกลางวันต่อเนื่องกัน จำเลยทั้งสี่ร่วมกันกระทำความผิด กล่าวคือ ด้วยรัฐบาลภายใต้การนำของจำเลยที่ ๑ ประกาศจะแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ประธานรัฐสภาจึงเรียกประชุมร่วมกันของสมาชิกรัฐสภาเพื่อรับฟังการแถลงนโยบายในวันดังกล่าวเวลา ๙.๓๐ นาฬิกา ขณะเดียวกัน กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งชุมนุมอยู่ที่ทำเนียบรัฐบาลประกาศจะขัดขวางการเข้าประชุมของสมาชิกรัฐสภาเพื่อมิให้รัฐบาลแถลงนโยบาย โดยเคลื่อนมวลชนมาปิดล้อมรัฐสภาตั้งแต่วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ วันดังกล่าวเวลา ๒๓ นาฬิกา จำเลยที่ ๑ เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษที่ทำเนียบรัฐบาลชั่วคราวภายในท่าอากาศยานดอนเมือง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การชุมนุมและพิจารณาเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยในวันประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยเรียกจำเลยที่ ๓ เข้ารายงานสถานการณ์และร่วมรับฟังนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการชุมนุม จำเลยที่ ๓ พร้อมคณะ รวมทั้งจำเลยที่ ๔ เดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาลชั่วคราวพบจำเลยที่ ๒ แล้วรายงานสถานการณ์ให้ทราบ จำเลยที่ ๒ สั่งการให้จำเลยที่ ๓ ไปดำเนินการให้สมาชิกรัฐสภาเข้าประชุมเพื่อรับฟังการแถลงนโยบายของรัฐบาลให้ได้ เมื่อจำเลยที่ ๓ พบจำเลยที่ ๑ เพื่อรับทราบนโยบายพร้อมกับจำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๒ อธิบายแก่จำเลยที่ ๑ ว่าสั่งการให้จำเลยที่ ๓ ไปดำเนินการแล้ว จำเลยที่ ๑ มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการเปิดทางให้สมาชิกรัฐสภาเข้าประชุมให้ได้ กับให้จำเลยที่ ๓ รับผิดชอบต่อปฏิบัติ จากการประชุมคณะรัฐมนตรีที่ประชุมมีมติมอบหมายให้จำเลยที่ ๒ เป็นผู้รับผิดชอบแก้ไขสถานการณ์ ติดตามตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกำกับดูแลการรักษาความสงบเรียบร้อยในวันประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยให้ประสานสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต่อมาเวลาประมาณ ๑ นาฬิกา ของวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๒ พร้อมคณะเดินทางไปยังกองบัญชาการตำรวจนครบาลเพื่อแจ้งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเปิดทางเข้ารัฐสภาให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๕ นาฬิกา และให้สมาชิกรัฐสภาเข้าประชุมในเวลา ๙.๓๐ นาฬิกา

ขณะนั้นมีจำเลยที่ ๓ พร้อมคณะยกเว้นจำเลยที่ ๔ ซึ่งติดภารกิจอื่นเข้ารับฟังการมอบหมายนโยบายแล้วจำเลยที่ ๒ เดินทางกลับโดยมอบให้คณะของตนติดตามสถานการณ์แทน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงต้องปฏิบัติตามคำสั่งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ โดยจำเลยที่ ๒ ย่อมเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไปสลายการชุมนุมเพื่อเปิดทางเข้ารัฐสภา อันเป็นผลจากการสั่งการของจำเลยที่ ๒ หลังจากนั้นจำเลยที่ ๓ แจ้งมติคณะรัฐมนตรีและการมอบหมายนโยบายของจำเลยที่ ๒ ให้จำเลยที่ ๔ ทราบโดยให้จำเลยที่ ๔ รับผิดชอบดำเนินการในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และอนุมัติให้ใช้กำลังเจ้าหน้าที่จากหน่วยต่าง ๆ ตามที่ร้องขอต่อมาเวลา ๔.๓๐ นาฬิกา จำเลยที่ ๔ พร้อมคณะร่วมประชุมเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการตามคำสั่งของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ โดยมอบหมายแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติ และเมื่อเวลา ๖ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจกองร้อยปราบจลาจลภายใต้การสั่งการของจำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ระดมใช้แก๊สน้ำตาทั้งชนิดยิงและขว้างผลักดันผู้ชุมนุมที่ปิดทางเข้ารัฐสภาด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์บริเวณถนนราชวิถีต่อเนื่องแยกอุทงไฉน เป็นผลให้ นายธัญญา กุลแก้ว ขาขาด นางสาวนาฏยา ธิยา นี้วเท้า ข้างขวาขาดและน้องข้างซ้ายเป็นแผลฉกรรจ์ กับมีผู้ได้รับบาดเจ็บจากการไหม้และสะเก็ดระเบิดอีกจำนวนมาก เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว จำเลยที่ ๑ ซึ่งมีอำนาจยับยั้งการปฏิบัติราชการใด ๆ ควรสั่งการเพื่อยับยั้งมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติการเช่นนั้นอีก และในวันเดียวกันเวลา ๙ นาฬิกา จำเลยที่ ๒ ประกาศลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี อำนาจการบังคับบัญชาสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงเป็นของจำเลยที่ ๑ โดยสมบูรณ์ จำเลยที่ ๑ ควรต้องมีคำสั่งห้ามสลายการชุมนุมหรือหยุดยั้งการกระทำ ความรุนแรงต่อประชาชนผู้ชุมนุมในทันที แต่จำเลยที่ ๑ ก็หาได้ดำเนินการไม่ นอกจากนี้จำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้มอบหมายให้จำเลยที่ ๔ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ ย่อมมีอำนาจหยุดยั้งการกระทำที่เป็นอันตรายต่อประชาชนได้ แต่จำเลยที่ ๓ กลับเพิกเฉยไม่สั่งการให้หยุดการกระทำดังกล่าว อันเป็นการไม่รับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ของตน ต่อมาเมื่อจำเลยที่ ๑ แกล้งนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว ผู้ชุมนุมได้เคลื่อนมวลชนกลับเข้าปิดล้อมทางออกรัฐสภาโดยเฉพาะด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์ ทำให้สมาชิกรัฐสภารวมทั้งจำเลยที่ ๑ ไม่สามารถออกจากที่ประชุม สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องนำเฮลิคอปเตอร์มารับจำเลยที่ ๑ ออกไป จนกระทั่งเวลา ๑๔ นาฬิกา จำเลยที่ ๔ เรียกประชุมนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ของกองบัญชาการตำรวจนครบาลและมอบหมายให้ พลตำรวจตรี เอกรัตน์ มีปรีชา รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล นำเจ้าหน้าที่ตำรวจจากหน่วยต่าง ๆ เข้าผลักดันผู้ชุมนุมตั้งแต่แยกการเรือนเพื่อเปิดประตูประสาทเทวฤทธิ์ให้สมาชิกรัฐสภาออกจากรัฐสภา โดย พลตำรวจตรี เอกรัตน์ เจรจากับ นายวีระ สมความคิด แกนนำผู้ชุมนุมแต่ได้รับการปฏิเสธที่จะเปิดทางให้ พลตำรวจตรี เอกรัตน์ จึงนำเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าผลักดันโดยยิงแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมตั้งแต่เวลา ๑๖.๐๔ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๗ นาฬิกา

จนผู้ชุมนุมถอยร่นพันประตูประสาทเทวฤทธิ์และนำสมาชิกรัฐสภาออกจากรัฐสภาได้ แต่เป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บจากแก๊สน้ำตาอีกจำนวนมาก และระหว่างที่ประชาชนจำนวนหนึ่งจะเดินผ่านกองบัญชาการตำรวจนครบาลด้านถนนศรีอยุธยาเพื่อกลับไปยังทำเนียบรัฐบาลก็ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสกัดและยิงด้วยแก๊สน้ำตาอีก เมื่อผู้ชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาลทราบเรื่องจึงประกาศให้พากันเดินทางไปหน้ากองบัญชาการตำรวจนครบาลเพื่อผลักดันเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เปิดเส้นทางถนนศรีอยุธยา จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๙ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ด้านหน้าและภายในกองบัญชาการตำรวจนครบาลยิงแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมเป็นผลให้ นางสาวอังคณา ระดับปัญญาวุฒิ เสียชีวิต นายชิงชัย อุดมเจริญกิจ ซ้อมือขวาขาด ปอดฉีกขาด กล้องเสียงเสียหาย และ นายตี แซ่เตียว ขาขาด กับมีผู้ได้รับบาดเจ็บอื่น ๆ อีกจำนวนมาก จำเลยที่ ๑ ในฐานะนายกรัฐมนตรีมีอำนาจยับยั้งการปฏิบัติราชการใด ๆ ได้ เมื่อเกิดเหตุการณ์สลายการชุมนุมในตอนเช้าของวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ มีประชาชนที่เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติภารกิจเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเข้าประชุมตามคำสั่งการของจำเลยที่ ๑ แล้ว จำเลยที่ ๑ ควรที่จะต้องมีคำสั่งห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสลายการชุมนุมหรือหยุดยั้งที่จะกระทำรุนแรงต่อประชาชนที่กำลังชุมนุมในทันที แต่กลับละเลยปล่อยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจระทำการอันรุนแรงซ้ำอีกในตอนบ่ายและค่ำ การกระทำหรือละเว้นการกระทำดังกล่าวของจำเลยที่ ๑ จึงมีมูลความผิดอาญา ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด จำเลยที่ ๒ เป็นผู้สั่งการให้เปิดทางให้สมาชิกรัฐสภาเข้าประชุมให้ได้ การสั่งการดังกล่าวย่อมเล็งเห็นผลได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไปสลายกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดทางเข้ารัฐสภา แม้มิได้สั่งให้สลายการชุมนุมแต่การสลายการชุมนุมเพื่อเปิดทางเข้ารัฐสภาก็เป็นผลจากการสั่งการของจำเลยที่ ๒ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยความรุนแรงเกินกว่าเหตุโดยมุ่งหวังเพื่อเปิดทางให้ได้โดยมิได้คำนึงถึงชีวิตร่างกายของผู้ร่วมชุมนุมเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บก็สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ การกระทำหรือละเว้นการกระทำดังกล่าวของจำเลยที่ ๒ จึงมีมูลความผิดอาญา ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด จำเลยที่ ๓ ในฐานะผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการตำรวจในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นผู้มีคำสั่งมอบหมายให้จำเลยที่ ๔ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ในเขตนครบาลตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) เมื่อทราบว่าการเข้าผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมมีการกระทำที่รุนแรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการใช้แก๊สน้ำตาทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัส จำเลยที่ ๓ ย่อมมีอำนาจสั่งการให้หยุดยั้งการกระทำที่เป็นอันตรายต่อประชาชนได้ แต่จำเลยที่ ๓ กลับเพิกเฉยไม่สั่งการให้หยุดยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนจนเกิดความเสียหาย การกระทำหรือละเว้นการกระทำของจำเลยที่ ๓ จึงมีมูลความผิดอาญา ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ

หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด จำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบแก้ไขสถานการณ์จนกระทั่งเสร็จสิ้นภารกิจ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งอยู่ในความควบคุมบังคับบัญชาของจำเลยที่ ๔ ได้ปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าเหตุทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต จำเลยที่ ๔ กลับไม่ดำเนินการทบทวนวิธีการหรือหยุดยั้งการกระทำดังกล่าว กลับสั่งให้ดำเนินการเช่นเดิมอีกในตอนบ่ายและกระทำซ้ำอีกในตอนค่ำ การกระทำของจำเลยที่ ๔ จึงมีมูลความผิดอาญาฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด การกระทำของจำเลยทั้งสี่ในขณะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายมีอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบและดูแลการชุมนุมของประชาชน แต่กลับใช้อำนาจสั่งสลายการชุมนุมจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก และเมื่อทราบถึงการเสียชีวิตและบาดเจ็บของผู้ร่วมชุมนุมแล้วกลับไม่สั่งยกเลิกการปฏิบัติการสลายการชุมนุม จึงถือว่าจำเลยทั้งสี่มีเจตนากระทำความผิด เหตุเกิดที่บริเวณหน้ารัฐสภา ถนนอุทองใน ถนนพิชัย ถนนสุขุทัย หน้ากองบัญชาการตำรวจนครบาล ลานพระบรมรูปทรงม้า และบริเวณใกล้เคียง ในท้องที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โจทก์ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีอาญาจำเลยทั้งสี่ ต่อมาอัยการสูงสุดแจ้งข้อไม่สมบูรณ์ มีการตั้งคณะทำงานร่วมสองฝ่าย แต่คณะทำงานทั้งสองฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกันไม่อาจหาข้อยุติได้ โจทก์จึงยื่นฟ้องคดีเอง ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓

จำเลยที่ ๑ ให้การว่า ฟ้องโจทก์ขาดสาระสำคัญอันเป็นองค์ประกอบความผิดทำให้จำเลยที่ ๑ ไม่อาจเข้าใจข้อกล่าวหาได้ถูกต้องและโจทก์อาศัยข้อเท็จจริงส่วนนี้เป็นสาระสำคัญขององค์ประกอบความผิดในการชี้มูลความผิดของจำเลยที่ ๑ ฟ้องโจทก์จึงเคลือบคลุมและโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เนื่องจากกระบวนการไต่สวนของโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปกปิดข้อมูลข่าวสารในสำนวนการไต่สวนไม่ให้จำเลยที่ ๑ ทราบ ทั้งไม่เปิดโอกาสให้จำเลยที่ ๑ ต่อสู้คดี เพิกเฉยไม่เรียกไต่สวนพยานบุคคลและพยานเอกสารที่จำเลยที่ ๑ อ้างเป็นพยาน จำเลยที่ ๑ ไม่ได้อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานที่มีอำนาจโดยตรง การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กำลังผลักดันผู้ชุมนุมเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บไม่ใช่เป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะการเข้าแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อที่ประชุมรัฐสภาเป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งประธานรัฐสภาได้กำหนดระเบียบวาระการประชุมไว้แล้ว หากคณะรัฐมนตรีไม่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา也不能บริหารราชการแผ่นดินได้ จำเลยที่ ๑ จึงไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง

จำเลยที่ ๒ ให้การว่า คดีไม่ใช่ฐานความผิดตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จะพิจารณาพิพากษา จำเลยที่ ๒ ไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานและคณะรัฐมนตรียังไม่ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา จำเลยที่ ๒ ยังไม่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน่วยงานใด จำเลยที่ ๒ จึงยังไม่มีอำนาจตามกฎหมายจะบริหารราชการแผ่นดิน การใช้แก๊สน้ำตาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมจนมีผู้ได้รับบาดเจ็บเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่นอกเหนือการสั่งการและควบคุมของจำเลยที่ ๒ เพราะจำเลยที่ ๒ ไม่มีอำนาจหน้าที่สั่งการเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ปฏิบัติการ ทั้งแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) เป็นคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม จำเลยที่ ๒ จึงไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง

จำเลยที่ ๓ ให้การว่า ฟ้องโจทก์เคลือบคลุม เพราะไม่ได้บรรยายว่าจำเลยที่ ๓ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับผู้ชุมนุมซึ่งกระทำผิดกฎหมายอย่างไร การที่จำเลยที่ ๓ จะสั่งยับยั้งเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่จำเลยที่ ๓ ต้องปฏิบัติหรือไม่ และไม่บรรยายว่าจำเลยที่ ๓ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างไร การกระทำของจำเลยที่ ๓ ในฐานะเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยไม่ใช่เป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนในการกระทำผิดของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ คดีสำหรับจำเลยที่ ๓ จึงไม่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การที่จำเลยที่ ๓ ไม่สั่งให้หยุดใช้แก๊สน้ำตา เพราะการที่จำเลยที่ ๑ คณะรัฐมนตรี และสมาชิกรัฐสภาเข้าร่วมประชุม การแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่คุ้มครองดูแลความปลอดภัยให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานที่ที่มีผู้ชุมนุมเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในที่เกิดเหตุ โดยยึดหลักไม่ใช้อาวุธและความรุนแรง หากจำเลยที่ ๓ สั่งยับยั้งจะเป็นผลทำให้คณะรัฐมนตรีไม่สามารถแถลงนโยบายต่อรัฐสภาได้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อคณะรัฐมนตรีและต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ที่ตกอยู่ในความคุกคามของผู้ชุมนุม การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) จึงเป็นการปฏิบัติตามระเบียบหรือคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมิใช่ปฏิบัติตามคำสั่งของจำเลยที่ ๓ จำเลยที่ ๓ จึงไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง

จำเลยที่ ๔ ให้การว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเนื่องจากคณะกรรมการร่วมระหว่างอัยการสูงสุดและโจทก์มีมติร่วมกันมีคำสั่งไม่ฟ้องจำเลยที่ ๔ แล้ว การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีการปลุกกระดม ยุยง ปลุกปั่น ให้เกิดความรุนแรงและสร้างความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง จึงไม่ใช่การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปโดยขอด้วยกฎหมาย การควบคุมฝูงชนเป็นการกระทำด้วยความจำเป็นและป้องกันขอด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ ทั้งแก๊สน้ำตาเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการควบคุมฝูงชนตามหลักสากล ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายของบุคคล การบาดเจ็บและเสียชีวิตที่เกิดขึ้นมิได้เป็นผลมาจากการใช้แก๊สน้ำตา การกระทำของจำเลยที่ ๔ ไม่เป็นความผิดตามฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ตรวจพยานหลักฐาน ใต้สวนพยานบุคคลและพยานเอกสารประกอบรายงานการใต้สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นยุติว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ตามพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เอกสารหมาย จ.๑๒๒ จำเลยที่ ๑ ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลได้นำ คณะรัฐมนตรีเข้าถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจนครบาล และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ ตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามเอกสารหมาย จ.๘๒ และจำเลยที่ ๔ ได้แต่งตั้งรองผู้บัญชาการเหตุการณ์ไว้ ตามวิถึในราชการกองบัญชาการตำรวจนครบาล เอกสารหมาย จ.๗๓ จ.๗๔ และ จ.๗๖ จำเลยที่ ๑ จะนำคณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา นายชัย ชิดชอบ ประธานรัฐสภาได้กำหนดประชุมสมาชิก รัฐสภาเพื่อรับฟังการแถลงนโยบายที่รัฐสภาในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา ตามหนังสือเชิญประชุมและระเบียบวาระการประชุม เอกสารหมาย จ.๑๓๒ และ จ.๑๓๓ ซึ่งขณะนั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยชุมนุมกันอยู่ที่ทำเนียบรัฐบาลประกาศจะขัดขวางการเข้าประชุม ของสมาชิกรัฐสภาเพื่อมิให้คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบาย จึงเคลื่อนมวลชนมาปิดล้อมรัฐสภาตั้งแต่วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ในวันดังกล่าวเวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา จำเลยที่ ๑ เรียกประชุม คณะรัฐมนตรีนัดพิเศษที่ทำเนียบรัฐบาลชั่วคราวภายในท่าอากาศยานดอนเมือง โดยเรียกจำเลยที่ ๓ เข้ารายงานสถานการณ์และร่วมรับฟังนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการชุมนุม จำเลยที่ ๓ และจำเลยที่ ๔ พร้อมคณะเดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาลชั่วคราวพบจำเลยที่ ๒ จึงรายงานสถานการณ์และได้รับคำสั่งให้ กลับไปปฏิบัติโดยไม่ต้องเข้าร่วมประชุมรายงานสถานการณ์ต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อจำเลยที่ ๓ พบจำเลย ที่ ๑ ก็ได้รับคำสั่งให้รีบไปปฏิบัติ คณะรัฐมนตรีประชุมมีมติมอบหมายให้จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ติดตาม ตรวจสอบสถานการณ์และกำกับดูแลการรักษาความสงบเรียบร้อยในวันประชุมสมาชิกรัฐสภา โดยให้ ประสานสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตามสรุปผลการประชุม คณะรัฐมนตรี เอกสารหมาย จ.๘๖ และ จ.๑๓๕ ต่อมาวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ เวลา ๑.๔๐ นาฬิกา จำเลยที่ ๒ พลตำรวจเอก บุญฤทธิ์ รัตนะพร พลตำรวจตรี สุรพงษ์ ศิริภักดิ์ และคณะเดินทางไปยัง กองบัญชาการตำรวจนครบาลเพื่อแจ้งมติคณะรัฐมนตรีให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ โดยมีจำเลยที่ ๓ พร้อมคณะเข้ารับฟังการมอบหมายนโยบาย ตามภาพถ่ายหมาย จ.๙๔ หลังจากจำเลยที่ ๒ เดินทางกลับ

จำเลยที่ ๓ แจ้งมติคณะรัฐมนตรีและนโยบายของจำเลยที่ ๒ ให้จำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ทราบ ต่อมาเวลาประมาณ ๖ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจจากหน่วยต่าง ๆ ใช้แก๊สน้ำตา ทั้งชนิดยิงและขว้างผลักดันผู้ชุมนุมที่ปิดทางเข้ารัฐสภาด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์บริเวณถนนราชวิถี ต่อเนื่องแยกอุทองใน จากเหตุการณ์ดังกล่าวมี นายธัญญา กุลแก้ว ขาขาด นางสาวนาฏยา อธิยา นิ้วเท้า ข้างขวาขาดและน้องข้างซ้ายเป็นแผลฉกรรจ์ กับมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก เวลาประมาณ ๙ นาฬิกา จำเลยที่ ๒ ประกาศลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ตามบันทึกขอลาออกเอกสารหมายเลข จ.๘๕ ต่อมาขณะจำเลยที่ ๑ แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ผู้ชุมนุมเคลื่อนมวลชนกลับเข้าปิดล้อมทางออกรัฐสภา อีกครั้งโดยเฉพาะด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์ ทำให้สมาชิกรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีรวมทั้งจำเลยที่ ๑ ไม่สามารถออกจากที่ประชุมได้ จนต้องปิดกำแพงรัฐสภาออกมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้นำ เฮลิคอปเตอร์มารับจำเลยที่ ๑ ออกไป จนกระทั่งเวลา ๑๔ นาฬิกา พลตำรวจตรี เอกรัตน์ มีปรีชา รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลและรองผู้บัญชาการเหตุการณ์ นำเจ้าหน้าที่ตำรวจจากหน่วยต่าง ๆ เดินทางไปยังแยกการเรือนและเจรจากับ นายวีระ สมความคิด แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมแต่ได้รับการปฏิเสธ ที่จะเปิดทางให้ พลตำรวจตรี เอกรัตน์ จึงนำเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าผลักดันผู้ชุมนุมโดยใช้แก๊สน้ำตา ตั้งแต่แยกการเรือนจนผู้ชุมนุมถอยร่นพ้นประตูประสาทเทวฤทธิ์และนำสมาชิกรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี ออกจากรัฐสภาได้ จากเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ได้รับบาดเจ็บอีกจำนวนหนึ่ง ต่อมามีการประกาศให้ กลุ่มผู้ชุมนุมเดินทางไปยังหน้ากองบัญชาการตำรวจนครบาล เวลาประมาณ ๑๙ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่อยู่ด้านหน้าและภายในกองบัญชาการตำรวจนครบาลยิงแก๊สน้ำตาผลักดันผู้ชุมนุม จากเหตุการณ์ ดังกล่าวมี นางสาวอังคณา ระดับปัญญาวุฒิ เสียชีวิต นายชิงชัย อุดมเจริญกิจ ข้อมือขวาขาด ปอดฉีกขาด กล่องเสียงเสียหาย และ นายตี๋ แซ่เตียว ขาขาด กับมีผู้ได้รับบาดเจ็บอีกจำนวนหนึ่ง ตามภาพถ่าย และบัญชีผู้บาดเจ็บ เอกสารหมายเลข จ.๗๐ ถึง จ.๗๒ และ จ.๘๔ หลังเกิดเหตุคณะกรรมการวุฒิสภา รายงานว่ามีผู้เสียชีวิต ๒ ราย และผู้บาดเจ็บ ๔๗๑ ราย ต่อมา นายวีระ กับพวกกล่าวหาจำเลยที่ ๑ กับพวกต่อโจทก์ว่า ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กรณีสลายการชุมนุมบริเวณหน้ารัฐสภา กับหน้ากองบัญชาการตำรวจนครบาล ตามหนังสือร้องเรียนเอกสารหมายเลข จ.๒ ถึง จ.๗ แฟ้มที่ ๒ หน้า ๐๐๑ ถึง ๐๒๑ คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวน โดยมี นายวิชา มหาคุณ เป็นประธานอนุกรรมการ ครั้งในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๗๗-๒/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒ มีมติให้เปลี่ยนการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงจากการแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนมาเป็นการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งคณะเป็นองค์คณะในการไต่สวน โดยมี นายวิชา มหาคุณ กับ นายวิชัย วิวิตเสวี เป็นคณะผู้รับผิดชอบ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๒ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเสียงข้างมากกว่า การกระทำของจำเลยทั้งสี่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา

ตามเอกสารหมาย จ.๑ และ จ.๘ โจทก์มีความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีจำเลยทั้งสี่ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๒ อัยการสูงสุดมีหนังสือแจ้งข้อไม่สมบูรณ์กลับมายังโจทก์ เพื่อดังคณะทำงานร่วมกันพิจารณาหลักฐานข้อที่ไม่สมบูรณ์ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ ๒ แจ้งโจทก์ว่าจำเลยทั้งสี่ปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนและเป็นการใช้ดุลพินิจในการควบคุมสถานการณ์ที่ขอบด้วยเหตุผลและกฎหมายแล้ว วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๕ คณะทำงานทั้งสองฝ่ายได้ประชุมร่วมกัน ที่ประชุมไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงแต่งตั้งทนายความฟ้องคดีตนเอง

ปัญหาที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ให้การต่อสู้ว่า ฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เห็นว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ และต้องมีข้อความเป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องการร่ำรวยผิดปกติ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดพร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้” คดีนี้ ฟ้องโจทก์บรรยายอ้างว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ กระทำการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด โดยบรรยายการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยที่ ๑ มีอำนาจหน้าที่สั่งการกำกับโดยทั่วไปซึ่งการบริหารราชการแผ่นดินทั้งปวง รวมถึงการกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และจำเลยที่ ๓ มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดข้าราชการตำรวจ ได้กระทำความผิดพร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานชัดเจนพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้ ทั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดี ให้ศาลยึดรายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาและอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร” จะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีในระบบไต่สวนศาลต้องพิจารณาค้นหาความจริง โดยในวันพิจารณาคดีครั้งแรกศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยทั้งสี่

ฟังเพื่อให้จำเลยทั้งสองเข้าใจฟ้องและต่อสู้คดีได้ถูกต้อง ซึ่งจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ให้การปฏิเสธโดยมิได้ แถลงต่อศาลว่าไม่เข้าใจคำฟ้องแต่อย่างใด ดังนั้น จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ จึงไม่อาจยกปัญหาเรื่องฟ้อง เคลือบคลุมหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมาเป็นข้อต่อสู้คดีเพื่อให้ศาลพิพากษายกฟ้องได้อีก คดีจึงไม่มี ประเด็นดังกล่าวให้ต้องวินิจฉัย

คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการแรกว่า กระบวนการไต่สวนและวินิจฉัยของโจทก์ชอบด้วย กฎหมายหรือไม่ จำเลยที่ ๑ ให้การต่อสู้ว่า กระบวนการไต่สวนและวินิจฉัยของโจทก์ไม่ชอบด้วย กฎหมาย ปกปิดข้อมูลข่าวสารในสำนวนการไต่สวนไม่ให้จำเลยที่ ๑ ทราบ ทั้งไม่เปิดโอกาสให้จำเลยที่ ๑ ต่อสู้คดี เพิกเฉยไม่เรียกไต่สวนพยานบุคคลและพยานเอกสารที่จำเลยที่ ๑ อ้างเป็นพยาน และจำเลยที่ ๔ ให้การต่อสู้ว่า เมื่อคณะทำงานร่วมระหว่างอัยการสูงสุดกับโจทก์มีมติร่วมกันมีคำสั่งไม่ฟ้องจำเลยที่ ๔ สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับสิ้นลงแล้วตั้งแต่วันที่คณะทำงานร่วมทั้งสองฝ่ายมีมติ ร่วมกันสั่งไม่ฟ้องจำเลยที่ ๔ เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๙ บัญญัติว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจ หน้าที่ดังต่อไปนี้...(๒) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุด ฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง...” มาตรา ๓๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานหรือการไต่สวนข้อเท็จจริง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ และพนักงานไต่สวน เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนด้วย...” และมาตรา ๗๐ บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลความผิดตามมาตรา ๖๖ ให้ประธานกรรมการส่งรายงานและเอกสาร ที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองต่อไป...” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่ากรณีมีมูลที่จะดำเนินคดีตามมาตรา ๙ (๑) (๒) หรือ (๔) ให้ประธาน ป.ป.ช. ส่งรายงาน เอกสาร และพยานหลักฐาน พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายในสิบสี่วัน เพื่อให้อัยการสูงสุด ยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับเรื่องตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่ภายในระยะเวลาดังกล่าวอัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งมานั้นยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และได้แจ้ง ข้อไม่สมบูรณ์นั้นไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช.” มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “ภายในสิบสี่วันนับแต่วันได้รับ แจ้งข้อไม่สมบูรณ์ตามมาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดตั้งคณะทำงานขึ้น คณะหนึ่ง...มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ และรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์

แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันนับแต่วันตั้งคณะทำงาน ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจยื่นฟ้องคดีเอง หรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนได้ แต่ต้องฟ้องภายในสิบสี่วันนับแต่วันครบกำหนด” และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕ กำหนดว่า “เมื่อคณะอนุกรรมการไต่สวนเห็นว่ามีความพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหา ให้คณะอนุกรรมการไต่สวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบและแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ...ถ้าผู้ถูกกล่าวหา...ขอนำสืบพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา...และคณะอนุกรรมการไต่สวนเห็นว่ามิได้เหตุผลอันสมควรอาจพิจารณาให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่ผู้ถูกกล่าวหาร้องขอก็ได้” ข้อ ๒๕ กำหนดว่า “ในกรณีที่คณะอนุกรรมการไต่สวนเห็นว่าการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือรวบรวมพยานหลักฐานใด จะทำให้การไต่สวนข้อเท็จจริงล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญ คณะอนุกรรมการไต่สวนจะงดเสียก็ได้...” และข้อ ๒๙ กำหนดว่า “เมื่อคณะอนุกรรมการไต่สวนได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามที่มีการกล่าวหา และที่ผู้ถูกกล่าวหานำมาใช้อ้างหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ตนเพียงพอลแล้ว ให้ประชุมพิจารณาซึ่งนำพยานหลักฐานทั้งปวง แล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่อย่างไร” เมื่อคดีได้ความว่า นายวิระ กับพวกกล่าวหาจำเลยทั้งสิ้นต่อโจทก์ว่า ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กรณีสลายการชุมนุมบริเวณหน้ารัฐสภา และหน้ากองบัญชาการตำรวจนครบาล ตามหนังสือร้องเรียนเอกสารหมายเลข จ.๒ ถึง จ.๗ แฟ้มที่ ๒ หน้า ๐๐๑ ถึง ๐๒๑ โจทก์ได้รับเรื่องกล่าวหาไว้พิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ทั้งยังได้ความว่าเดิมคณะกรรมการ ป.ป.ช. โจทก์แต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนเพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งคณะอนุกรรมการไต่สวนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ต่อมาเมื่อไต่สวนข้อเท็จจริงไปแล้วบางส่วนแล้วเปลี่ยนการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงจากการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนมาเป็นไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. โจทก์ทั้งคณะ ตามมติและคำสั่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. เอกสารหมายเลข จ.๘ หน้าที่ ๒๗ ถึง ๒๘ และ ๓๘ ถึง ๓๙ กรณีจึงเป็นการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อเนื่องและเปลี่ยนเฉพาะคณะผู้ไต่สวนเท่านั้น ทั้งเหตุผลในการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสมกับฐานะระดับตำแหน่ง และจำนวนของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งมีได้เปลี่ยนหลักเกณฑ์หรือวิธีการไต่สวนอันเป็นสาระสำคัญแต่อย่างใด แม้ระเบียบข้างต้นจะเป็นเรื่องที่ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน แต่เมื่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โจทก์

เป็นผู้ออกระเบียบดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนจึงต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ กระบวนการไต่สวน การแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน การสรุปสำนวน และการลงความเห็นว่ามีมูลความผิดหรือไม่ อย่างไร ย่อมต้องอาศัยบทบัญญัติและระเบียบข้างต้น หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. โจทก์เห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหา โดยที่การแสวงหาข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานใดจะทำให้การไต่สวนข้อเท็จจริงล่าช้า โดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญ ย่อมอาจดลเสียก็ได้ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มิได้บังคับให้โจทก์ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือพยานหลักฐานทั้งปวงในสำนวนการไต่สวนให้จำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้ถูกกล่าวหาทราบ ทั้งการจะเรียกพยานหลักฐานที่จำเลยที่ ๑ อ้างหรือไม่ และรับฟังพยานหลักฐานอย่างไรนั้นก็เป็นเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. โจทก์จะต้องประชุมพิจารณา เมื่อดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามที่มีการกล่าวหาและที่ผู้ถูกกล่าวหามานำมาใช้อ้างหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเห็นว่าเพียงพอแล้วย่อมเป็นเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. โจทก์จะต้องชี้แจงให้นักพยานหลักฐานเหล่านั้นแล้วมีมติชี้มูลว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ ดังนี้ กระบวนการไต่สวนและวินิจฉัยของโจทก์จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว แม้โจทก์มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลความผิดตามมาตรา ๖๖ โดยประธานกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งมานั้นยังมีข้อไม่สมบูรณ์และได้แจ้งข้อไม่สมบูรณ์นั้นไปยังโจทก์จนกระทั่งมีการตั้งคณะทำงานร่วมกันพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์นั้น ตามหนังสือและมติการประชุม เอกสารหมายเลข จ.๑๗๐ จ.๑๗๓ และ จ.๑๗๔ แม้กระบวนการพิจารณาของคณะทำงานร่วมอาจต้องมีการไต่สวนพยานบางปากเพิ่มเติมด้วยก็ตาม แต่เมื่อคณะทำงานพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ของโจทก์มิได้ทำหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงโดยตรง หรือเป็นพนักงานไต่สวนในอันที่จะต้องดำเนินกระบวนการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง บัญญัติไว้เพียงว่า “ในกรณีที่คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้...” หาใช่ว่าต้องเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. โจทก์พิจารณาเห็นชอบหรือลงมติอีกครั้งแต่อย่างใดไม่ แต่เมื่อคณะทำงานระหว่างโจทก์กับอัยการสูงสุดไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วัน

นับแต่วันตั้งคณะทำงาน ตามบันทึกการประชุม มติการประชุม และหนังสือนัดประชุม เอกสารหมาย จ.๑๐๒ จ.๑๖๖ และ จ.๑๖๘ ดังนั้น กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอบด้วยกฎหมายแล้ว โจทก์ย่อมมีอำนาจยื่นฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนได้ ที่จำเลยที่ ๔ ให้การต่อสู้ว่า คณะทำงานร่วมมีมติสั่งไม่ฟ้องจำเลยที่ ๔ สิทธินาคดีอาญามาฟ้องจึงระงับไปนั้น คงมีเพียงฝ่ายคณะทำงานของอัยการสูงสุดที่เห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ส่วนฝ่ายคณะทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากได้เห็นชอบด้วยไม่ จึงไม่ใช่สิทธินาคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไปตั้งข้อต่อสู้จำเลยที่ ๔ องค์คณะผู้พิพากษามีมติเป็นเอกฉันท์ว่า กระบวนการไต่สวนและคำวินิจฉัยของโจทก์ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า คดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ให้การต่อสู้รวมความว่า จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ มิได้เป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เพราะไม่มีหน้าที่โดยตรงในการบังคับบัญชา หรือสั่งการข้าราชการตำรวจและข้าราชการฝ่ายอื่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และขณะเกิดเหตุคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลของ จำเลยที่ ๑ ยังมิได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา จึงไม่มีอำนาจหน้าที่สั่งการและบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อป้องกันและปราบปรามนักการเมืองที่กระทำโดยทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แต่จำเลยทั้งสี่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทั้ง ๆ ที่เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ จำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ยังกระทำในฐานะเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย และมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ แต่อย่างไร จึงขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยอำนาจหน้าที่ของโจทก์และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น เห็นว่า แม้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิดและต้องบังคับแก่คดีมิได้บัญญัติบทนิยามของ “เจ้าพนักงาน” ไว้ แต่เจ้าพนักงานซึ่งจะเป็นผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น ย่อมหมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย ซึ่งอาจจะระบุไว้เป็นการเฉพาะว่าให้ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน หรือระบอบองค์การและให้ผู้ที่สังกัดอยู่เป็นเจ้าพนักงาน หรืออาจเป็นการแต่งตั้งโดยกฎหมายทั่วไปซึ่งระบุถึงวิธีการแต่งตั้งไว้ และได้มีการแต่งตั้งถูกต้องตามกฎหมายดังกล่าว เมื่อพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ข้าราชการการเมืองได้แก่บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้ (๑) นายกรัฐมนตรี (๒) รองนายกรัฐมนตรี...” มาตรา ๗ บัญญัติว่า “การแต่งตั้ง และการออกจากตำแหน่งของรัฐมนตรี ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในขณะเกิดเหตุ มาตรา ๑๗๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี...และรัฐมนตรีอื่น... มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน...” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง... และ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า (๑) นายกรัฐมนตรี (๒) รัฐมนตรี...” พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (๑) กำกับโดยทั่วไปซึ่งการบริหารราชการแผ่นดิน...(๒) มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีกำกับการบริหารราชการของกระทรวง หรือทบวงหนึ่งหรือหลาย กระทรวงหรือทบวง...(๓) บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่ง...” พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๖ บัญญัติว่า “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ...อยู่ในบังคับบัญชาของ นายกรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้...(๒) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการ ตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (๓) ป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดทางอาญา (๔) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและ ความมั่นคงของราชอาณาจักร...” และคำว่า “บังคับบัญชา” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า “มีอำนาจปกครองควบคุมดูแลและสั่งการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่” ดังนี้ เมื่อขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี ตามลำดับ ตามราชกิจจานุเบกษา เอกสารหมายเลข ๑๒๒๒ อันถือได้ว่าเป็นการแต่งตั้งโดยกฎหมายทั่วไปซึ่งระบุถึงวิธีการแต่งตั้งไว้และได้มีการแต่งตั้งถูกต้อง ตามกฎหมาย ทั้งจำเลยที่ ๑ นายกรัฐมนตรี และจำเลยที่ ๒ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นหนึ่งในรัฐมนตรี ต่างเป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่บริหารราชการ แผ่นดินและบังคับบัญชาข้าราชการซึ่งเป็นฝ่ายบริหารในที่ย่อมหมายรวมถึงข้าราชการตำรวจในสังกัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วย อันเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการและมีอำนาจปกครองควบคุมดูแลและสั่งการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ แม้ขณะเกิดเหตุ รัฐบาลภายใต้การนำของจำเลยที่ ๑ ยังมีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบาย ต่อรัฐสภา...” ก็ตาม แต่ในวรรคสองยังบัญญัติต่อไปว่า “ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้” ย่อมแสดงว่ารัฐธรรมนูญ มิได้ห้ามการเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีที่ยังมิได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยเด็ดขาด

เมื่อจำเลยทั้งสี่อ้างว่ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยชุมนุมโดยไม่สงบและฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด การรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย ของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร ย่อมถือเป็นกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน การที่คณะรัฐมนตรีภายใต้การนำ ของจำเลยที่ ๑ ได้เข้าถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์อันเป็นการเข้ารับหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๑ ตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เอกสารหมาย จ.๑๒๔ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๕ วรรคหนึ่ง จึงมีอำนาจที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีมอบหมาย ให้จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ติดตามตรวจสอบสถานการณ์และกำกับดูแลการรักษาความสงบเรียบร้อยใน วันประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยให้ประสานสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงาน และบุคคล ที่เกี่ยวข้องตามสรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เอกสารหมาย จ.๘๖ และ จ.๑๓๕ จึงเท่ากับว่า คณะรัฐมนตรีได้เข้าบริหารราชการแผ่นดินโดยกำกับดูแลการรักษาความสงบเรียบร้อยอันเป็นการปฏิบัติ หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง แล้ว ด้วยเหตุนี้ จำเลยที่ ๑ ในฐานะนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นหนึ่งในคณะรัฐมนตรีและหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจ มอบหมายให้จำเลยที่ ๒ รองนายกรัฐมนตรีกำกับการบริหารราชการของกระทรวงหรือทบวงหนึ่ง หรือหลายกระทรวงหรือทบวง ในที่นี้คือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และจำเลยที่ ๒ รองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายจึงเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เป็นเจ้าพนักงาน ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี พิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้ (๑) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่านายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา... (๒) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลตาม (๑) หรือบุคคลอื่น เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (๑)...” การที่โจทก์ยื่นฟ้อง กล่าวหาว่า ในวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ จำเลยที่ ๑ นายกรัฐมนตรี จำเลยที่ ๒ รองนายกรัฐมนตรี จำเลยที่ ๓ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และจำเลยที่ ๔ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลและผู้บัญชาการ เหตุการณ์ตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งต่างเป็นเจ้าพนักงาน ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบใน การใช้กำลังสลายการชุมนุมจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต อันเป็นการกระทำเพื่อให้เกิด

ความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ ซึ่งแม้ข้อกล่าวหาของโจทก์จะมีใช้กรณีการทุจริต แต่ความผิดตามมาตรา ๑๕๗ นั้น อยู่ในหมวด ๒ อันเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา และแม้จำเลยที่ ๓ และที่ ๔ มิใช่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น แต่การที่โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ กระทำความผิดดังกล่าวนั้นย่อมถือได้ว่ามูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลอื่นเป็นตัวการในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการร่วมกับจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี ตามลำดับ ตามมาตรา ๙ (๑) (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งมิใช่กรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใด มีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ มีเหตุต้องวินิจฉัยถึงความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีศาลอันอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กับมาตรา ๒๑๐ และมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตามลำดับ จึงไม่มีเหตุที่จะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังที่จำเลยที่ ๒ ให้การต่อสู้ไว้ องค์กรของผู้พิพากษามีมติเป็นเอกฉันท์ว่า คดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า การกระทำของจำเลยทั้งสี่เป็นความผิดฐานร่วมกันเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามทางไต่สวนได้ความว่า เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และจำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๕ บัญญัติว่า ก่อนเข้ารับหน้าที่รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๑ นำคณะรัฐมนตรีถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ แต่คณะรัฐมนตรียังไม่สามารถบริหารราชการแผ่นดินได้ เพราะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา และชี้แจงการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา ๗๕ โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๑ มีหนังสือแจ้งนายชัยชิตชอบ ประธานรัฐสภาว่า คณะรัฐมนตรีพร้อมที่จะแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑

เป็นต้นไป ต่อมาสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งว่า ประธานรัฐสภามีคำสั่งกำหนดให้ คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา แต่เนื่องด้วยเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยชุมนุมเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย แล้วเคลื่อนที่มาชุมนุมที่บริเวณเชิงสะพานม้ฆวานรังสรรค์ ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ กลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนมาชุมนุมที่ข้างทำเนียบรัฐบาล โดยปิดการจราจรในถนนพิษณุโลก และวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ กลุ่มผู้ชุมนุมบุกเข้ายึดทำเนียบรัฐบาล จนคณะรัฐมนตรีไม่สามารถเข้าไปทำงานในทำเนียบรัฐบาลได้ จึงย้ายที่ทำการไปตั้งทำเนียบรัฐบาลชั่วคราวที่ท่าอากาศยานดอนเมือง กระทั่งช่วงเย็นวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๑ ได้รับรายงาน ว่ากลุ่มผู้ชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาลย้ายมาชุมนุมปิดล้อมอาคารรัฐสภา และได้โฆษณาชักชวนให้ประชาชนมาชุมนุมปิดล้อมอาคารรัฐสภาโดยมุ่งหมายไม่ให้รัฐบาลจำเลยที่ ๑ แถลงนโยบายเพื่อจะไม่ให้คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินได้ กลางคืนของวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ประธานรัฐสภาได้รับการประสานจาก นายชูศักดิ์ ศิรินิล เลขาธิการนายกรัฐมนตรีสอบถามว่าจะเลื่อนหรือย้ายสถานที่ประชุมรัฐสภาได้หรือไม่ ประธานรัฐสภาแจ้งว่าไม่สามารถเลื่อนหรือย้ายสถานที่ประชุมได้ เนื่องจากแจ้งเวลากระชั้นชิดเกินไปและการย้ายสถานที่ประชุมต้องได้รับการลงมติจากสมาชิกรัฐสภา ในข้อนี้สอดคล้องกับ คำเบิกความของ นายคำณูณ สิทธิสมาน พยานโจทก์ว่า เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ พยานทราบข่าวทางโทรศัพท์ว่ามีการสลายการชุมนุมด้วยแก๊สน้ำตา มีผู้ได้รับบาดเจ็บ พยานได้ติดต่อประธานรัฐสภาเพื่อหารือการเปลี่ยนสถานที่ประชุม แต่ประธานรัฐสภายืนยันว่าต้องมีการประชุมที่รัฐสภาโดยให้เหตุผลว่าต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในการประชุมรัฐสภา เพื่อให้การแถลงนโยบายของรัฐบาลดำเนินไปได้ ประเทศจะได้มีรัฐบาลเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า ประธานรัฐสภาไม่ให้เลื่อนกำหนดการและสถานที่การประชุมรับฟังการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดไว้เดิม จำเลยที่ ๑ จึงให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรีเชิญรัฐมนตรีทั้งหมดเข้าร่วมประชุมที่ท่าอากาศยานดอนเมือง เวลา ๒๓ นาฬิกา ของวันดังกล่าว และให้แจ้งจำเลยที่ ๓ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เข้าร่วมประชุมเพื่อรายงานสถานการณ์ด้วย คณะรัฐมนตรีประชุมแล้วมีมติมอบหมายให้จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ติดตามตรวจสอบสถานการณ์และกำกับดูแลการรักษาความสงบเรียบร้อย ในวันประชุมสมาชิกรัฐสภา โดยให้ประสานสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง และให้คณะรัฐมนตรีเดินทางไปประชุมเพื่อแถลงนโยบายที่อาคารรัฐสภา จึงเป็นกรณีที่จำเลยที่ ๑ และคณะรัฐมนตรีจะเดินทางไปประชุมที่รัฐสภาซึ่งเป็นการไปปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง เมื่อพิจารณาตามรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีเอกสารหมายเลข จ.๘๖ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้จำเลยที่ ๒ ติดตามตรวจสอบสถานการณ์และกำกับดูแลการรักษา

ความสงบเรียบร้อยในวันประชุมร่วมกันของรัฐสภา ทั้งข้อเท็จจริงได้ความตามทางใต้สวนอีกว่า จำเลยที่ ๒ ชี้แจงแผนดำเนินการปฏิบัติงานให้จำเลยที่ ๑ ทราบ แล้วจำเลยที่ ๒ พร้อมคณะเดินทางไปที่ กองบัญชาการตำรวจนครบาลประชุมเจ้าหน้าที่ตำรวจชี้แจงเรื่องการดำเนินการให้สมาชิกรัฐสภา เข้าประชุมสภาและออกจากรัฐสภา และจำเลยที่ ๓ ได้แจ้งเรื่องการมอบนโยบายของจำเลยที่ ๒ ให้จำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บัญชาการตำรวจนครบาลรับทราบ และมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินการในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) กับอนุมัติให้ใช้กำลัง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ตามที่ร้องขอ จากนั้นจำเลยที่ ๔ ได้เรียกประชุมวางแผนเพื่อกำหนด แผนการปฏิบัติการตามคำสั่งของจำเลยที่ ๓ โดยให้ พลตำรวจเอก บุญฤทธิ์ และ พลตำรวจตรี สุรพงษ์ อยู่เฝ้าติดตามสถานการณ์ ในข้อนี้เห็นได้ว่า การที่จำเลยที่ ๒ พร้อมคณะเดินทางมาที่ กองบัญชาการตำรวจนครบาลก็เพื่อชี้แจงแผนดำเนินการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติงาน นำไปปฏิบัติตามมติที่ประชุมของคณะรัฐมนตรี โดยจำเลยที่ ๓ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้มอบ นโยบายให้จำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บัญชาการตำรวจนครบาลรับทราบและมอบหมายให้รับผิดชอบ ดำเนินการในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ทั้งอนุมัติให้ใช้กำลัง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ตามที่ร้องขอ แล้วจำเลยที่ ๔ ได้เรียกประชุมวางแผนเพื่อกำหนด แผนการปฏิบัติการตามคำสั่งของจำเลยที่ ๓ ซึ่งทุกขั้นตอนเป็นการสั่งการและการมอบหมายงานให้มี เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานราชการตามอำนาจหน้าที่ เห็นว่า ข้อสั่งการของจำเลยที่ ๒ ที่แจ้งให้ที่ประชุมที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลเช่นนั้น เนื่องด้วยจำเลยที่ ๒ ได้รับมอบหมายจาก คณะรัฐมนตรีให้ติดตามตรวจสอบสถานการณ์และกำกับดูแลการรักษาความสงบเรียบร้อยในวันประชุม ร่วมกันของรัฐสภา ถือว่าจำเลยที่ ๒ ในฐานะประธานที่ประชุมมีหน้าที่ต้องแจ้งมติที่ประชุม คณะรัฐมนตรีให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงได้รับทราบ เพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ต่อไป หากใช้เป็นเรื่องนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของจำเลยที่ ๒ ไม่ แม้จำเลยที่ ๒ จะได้มอบหมายสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งหมายรวมถึงจำเลยที่ ๓ ไปดำเนินการ ให้สมาชิกรัฐสภาเข้าประชุมเพื่อรับฟังการแถลงนโยบายของรัฐบาลและการผลักดันผู้ชุมนุมก็ตาม จำเลยที่ ๓ ในฐานะผู้บังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๑ (๒) ได้แจ้งมติคณะรัฐมนตรี การมอบหมายนโยบาย และข้อสั่งการของจำเลยที่ ๒ ให้จำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ทราบแล้ว จำเลยที่ ๔ จึงเรียกประชุมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการรักษาความสงบเรียบร้อยในวันประชุมรัฐสภา ข้อสั่งการของจำเลยที่ ๓ และจำเลยที่ ๔ ดังกล่าวล้วนเป็นข้อสั่งการตามสายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น เมื่อจำเลยที่ ๔ และผู้เกี่ยวข้องไปดำเนินการวางแผนซักซ้อมการปฏิบัติกับผู้ควบคุมกำลังภายใต้กรอบ

ของแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและปฏิบัติการแก้ไขสถานการณ์การก่อความไม่สงบภายในประเทศไว้ตามเอกสารหมาย จ.๘๒ ซึ่งมี ๔ ขั้นตอนการปฏิบัติในการสลายกลุ่มผู้ชุมนุมสามารถสรุปได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นเตรียมการ (ก่อนเกิดเหตุการณ์) เริ่มปฏิบัติตั้งแต่ดำเนินการด้านข่าวด้วยการวางแผน และขยายรายงานข่าว ประสานงานข่าวกับหน่วยงานข่าวต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผน เตรียมกำลังของหน่วยต่าง ๆ ทั้งหน่วยปฏิบัติและหน่วยสนับสนุน จัดเตรียมสิ่งอุปกรณ์ ตลอดจนจัดให้มีการฝึกอบรมและซักซ้อมการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เตรียมปฏิบัติการด้านการประชาสัมพันธ์

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นการป้องกัน (ขณะเกิดเหตุ) เมื่อมีสถานการณ์ก่อความไม่สงบเกิดขึ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ปฏิบัติ คือ หน่วยงานรับผิดชอบพื้นที่จัดส่งกำลังตำรวจพร้อมที่เข้าระงับเหตุ รักษากฎหมาย และจัดระเบียบบริเวณที่เกิดเหตุและบริเวณใกล้เคียง กันประชาชนให้อยู่ห่างหรือไม่ให้เข้าไปในเขตพื้นที่เกิดเหตุเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ ใช้การเจรจาต่อรองหรือการปฏิบัติการใด ๆ เพื่อให้คลายสถานการณ์ โดยใช้มาตรการจากเบาไปหาหนัก ดำเนินการประชาสัมพันธ์ และปฏิบัติการจิตวิทยาต่อผู้ก่อความไม่สงบให้ทราบข้อเท็จจริงของสถานการณ์

ขั้นตอนที่ ๓ ขั้นการปราบปราม เมื่อการเจรจาต่อรองหรือการปฏิบัติอื่นใดไม่เป็นผลสถานการณ์กลับทวีความรุนแรงขึ้นจนถึงจะเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของทางราชการให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์พิจารณาสั่งใช้กำลังเข้าแก้ไขสถานการณ์และรายงานให้ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทันที

ขั้นตอนที่ ๔ ขั้นการฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ เมื่อสถานการณ์อันเกิดจากความไม่สงบเรียบร้อยคลี่คลายคืนสู่สภาวะปกติ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด ดำเนินการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บตามสมควร

จำเลยที่ ๓ และ พลตำรวจตรี อนันต์ ศรีหิรัญ เบิกความถึงขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) โดยสรุปว่า จะเริ่มจากเบาไปหาหนักโดยการเจรจา ใช้ไล่ผลักดัน ฉีดน้ำ ใช้กระบอง ยิงกระสุนยาง และใช้แก๊สน้ำตา ตามลำดับ

กรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นช่วงวันเกิดเหตุ นายสำราญ รอดเพชร เบิกความว่า วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๑๙ นาฬิกา แกนนากลุ่มผู้ชุมนุมขอฉันทามติจากผู้ชุมนุมว่าจะไปคัดค้านการแถลงนโยบายของรัฐบาลจำเลยที่ ๑ ต่อรัฐสภา ต่อมาเวลา ๑๙.๓๐ นาฬิกา กลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ ๕,๐๐๐ ถึง ๖,๐๐๐ คน เดินทางไปที่รัฐสภา ทำการปิดล้อมประตูทุกด้านและเปิดปราศรัย ร้อยตำรวจโท สละ

สิ้นพลพลอย พยานจำเลยที่ ๔ เบิกความว่า ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา พยานนำกำลังกองร้อยชุดควบคุมฝูงชนที่ ๓ ไปปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมปิดล้อมทางเข้าออกของรัฐสภา เมื่อไปถึงพบว่ากลุ่มผู้ชุมนุมใช้แผงกั้นลวดหนามมีลักษณะแบบขดลวดเหล็กใบมีดคล้ายขดลวดหนามทางการทหาร และล้อมรั้วรถยนต์ที่ราดน้ำมันไว้ ตามภาพถ่ายหมายเลข ล.๑๓๘ แผ่นที่ ๕๗๑๕ ถึง ๕๗๑๗, ล.๑๘๕ แผ่นที่ ๖๘๓๐, ๖๘๘๑, ๖๘๘๒, ๖๙๔๘ และปิดกั้นถนนอยู่ทางในด้านหน้ารัฐสภาและถนนราชวิถี ระหว่างแยกขัตติยานีฝั่งประตูประสาธเทวฤทธิ์ ทำให้ไม่สามารถนำกำลังเข้าไปในรัฐสภาได้ พลตำรวจตรี วิบูลย์ บางท่าไม้ สั่งให้รวมพลที่ถนนราชวิถีด้านหน้าพระที่นั่งวิมานเมฆห่างจากกลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ ๑๐๐ เมตร ร่วมกับกำลังของตำรวจตระเวนชายแดนและตำรวจภูธรภาค ๓ จนกระทั่งเวลาประมาณ ๕ นาฬิกา ได้รับคำสั่งจาก พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ ให้เตรียมการผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดทางด้านประตูประสาธเทวฤทธิ์ แต่กลุ่มผู้ชุมนุมใช้โซ่คล้องประตูและล็อกกุญแจไว้ การวางแผนผลักดันจัดชุดโล่อยู่แถวหน้า ๔ แถว มีชุดทำลายเครื่องกีดขวางทำหน้าที่ตัดลวดหนามและทำลายแผงกั้น ชุดดับเพลิงทำหน้าที่คอยดับไฟกรณีที่มีไฟไหม้ และชุดแก๊สน้ำตากรณีที่ได้รับคำสั่งให้ใช้ตามความจำเป็น เวลา ๕.๓๐ นาฬิกา เริ่มเจรจาโดยใช้รถยนต์ติดเครื่องขยายเสียง แต่กลุ่มผู้ชุมนุมไม่ยินยอมและตะโกนว่า “สู้ สู้” กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เตรียมใส่แว่นตาและใช้ผ้าเช็ดหน้าปิดหน้าเพื่อป้องกันการใช้แก๊สน้ำตา เวลาประมาณ ๖ นาฬิกา ได้ยินเสียง พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ ประกาศเตือนทางโทรโข่งว่าหากไม่ยินยอมก็มีความจำเป็นต้องใช้แก๊สน้ำตา ต่อมาเวลา ๖.๑๕ นาฬิกา พยานได้ยินเสียงการใช้แก๊สน้ำตาทางด้านถนนพิชัย กลุ่มผู้ชุมนุมโยนก้อนหินและยิงหนังสติ๊กเข้าใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจด้านถนนราชวิถี พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ สั่งให้ชุดโล่ที่ตั้งแถวหน้ากระดานเดินหน้าเข้าผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุม แต่ถูกกลุ่มผู้ชุมนุมใช้หนังสติ๊กยิงหัวนอต ลูกเหล็ก และลูกแก้ว โยนขวดน้ำ ท่อนไม้ ก้อนหิน และขว้างประทัดเข้าใส่ ไม่มีท่าทีว่าจะถอย พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ จึงสั่งให้เตรียมยิงแก๊สน้ำตา โดยเป็นครูฝึก ๕ คน ยิงแบบวิถีตรงเข้าใส่แนวยางรถยนต์ของกลุ่มผู้ชุมนุมในระยะหวังผลประมาณ ๕๐ หลา และยิงได้ไม่เกินคนละ ๒ นัด เพื่อให้กลุ่มผู้ชุมนุมถอยออกไป หากเข้าใกล้เกินไปอาจเป็นอันตรายต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจากอาวุธของกลุ่มนักรบสตรีวิชัยที่มีอาวุธหลายรูปแบบ บางคนมีอาวุธปืนและระเบิดปิงปอง มีปลายด้ามธงเป็นเหล็กแหลมคม ทั้งก่อนถึงแนวกัน ๕ ถึง ๑๐ เมตร มีการราดน้ำมันไว้ หากกลุ่มผู้ชุมนุมยังไม่ถอยก็ให้ใช้แก๊สน้ำตาแบบขว้างได้คนละ ๑ ลูก การยิงแก๊สน้ำตามี ๒ แบบ กล่าวคือ ยิงแบบวิถีโค้งโดยมีระยะยิงไม่เกิน ๑๐๐ หลา และ ๑๕๐ หลา กับยิงแบบวิถีตรงโดยมีระยะยิงไม่เกิน ๕๐ ถึง ๖๐ หลา จะยิงให้ตกกระทบพื้นใกล้กลุ่มผู้ชุมนุมในทิศทางเหนือลม หรือตกกระทบกับเครื่องกีดขวางแล้วแตกตัวออก จะไม่ยิงใส่ตัวผู้ชุมนุม มีการฝึกทบทวนการยิงทุกปี เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้โล่กำบังเดินแถวหน้ากระดานเข้าผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุม โดยชุดแก๊สน้ำตายิงแก๊สน้ำตาคนละ ๒ นัด

และขวางแก๊สน้ำตาคนละ ๑ ลูก ผลักดันจนกลุ่มผู้ชุมนุมถอนตัวออกจากแนวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าทำลายแนวกันซึ่งเป็นแผงเหล็กและลวดหนามผูกติดกันจนให้สมาชิกรัฐสภาผ่านเข้าไปในรัฐสภาได้ และเดินหน้าผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมจนพ้นแนวประตูประสาทเทวริทธิ์ แล้วหยุดตั้งแถวกระดานตรึงกำลังไว้ และเบิกความตอบทนายโจทก์ว่า ชุดยิงแก๊สน้ำตามี ๓ ถึง ๕ คน พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ สั่งการโดยใช้โทรโข่งอยู่ด้านหลัง เมื่อแถวชุดไล่เข้าไปใกล้ในระยะ ๑๐ ถึง ๒๐ เมตร กลุ่มผู้ชุมนุมเริ่มยิงหนังสติ๊กในระหว่างนั้นมีเสียงระเบิดปังปองดังมาจากฝั่งกลุ่มผู้ชุมนุมตลอดเวลา เห็นมีควันออกมา มีการขวางระเบิดปังปองมายังเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย รวมแล้วมีการใช้แก๊สน้ำตาไป ๑๕ ลูก ทั้งเบิกความตอบศาลถามอีกว่า แก๊สน้ำตาไม่สามารถทำให้มีบาดแผลได้ จากการฝึกยิงเคยมีแก๊สน้ำตามาตกตรงหน้าแต่ไม่เคยมีบาดแผลอันตราย แก๊สน้ำตามีเปลือกพลาสติกขนาดเล็ก ไม่มีสะเก็ดโลหะ มีการฝึกการยิงแก๊สน้ำตาที่ผลิตจากประเทศจีนมาก่อนหลายครั้ง พันตำรวจโท สำเร็จ ส่งเสียง พยานจำเลยเบิกความอีกว่า ในวันเกิดเหตุเวลาประมาณ ๕ นาฬิกา พยานและพลขับนำรถโม่บาย (รถเย้นทั่วหล้า) ไปประชาสัมพันธ์เพื่อให้กลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดทางเข้าออกรัฐสภาบริเวณถนนราชวิถี ด้านประตูประสาทเทวริทธิ์สลายตัวและเปิดทางให้สมาชิกรัฐสภาเข้าไปประชุมได้ โดยจอดรถที่ด้านหน้าพระที่นั่งวิมานเมฆ พุดชี้แนะว่าการชุมนุมไม่ถูกต้องเพราะไปปิดกั้นสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ขอความร่วมมือให้เข้าไปชุมนุมบริเวณถนนอุทองใน และอย่าได้ยั่วหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ใช้เวลาประมาณ ๒๐ นาที แต่ผู้ชุมนุมไม่เชื่อฟัง ทั้งยังใช้เครื่องขยายเสียงที่ติดตั้งอยู่บนรถเรียกผู้ชุมนุมอื่น ๆ ให้เข้ามาร่วมสมทบ จึงได้ประกาศว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้มาตรการควบคุมฝูงชนจากเขาไปหาหนักเพื่อเปิดเส้นทางการจราจร หากการเจรจาไม่เป็นผล จะใช้กำลังกดดันและใช้แก๊สน้ำตาในลำดับต่อไป ใช้เวลาอีกประมาณ ๑๐ นาที รถเย้นทั่วหล้าเคลื่อนที่ไปอีก ๓๐ ถึง ๔๐ เมตร เห็นมียางรถยนต์ กลุ่มควัน และน้ำมันบนผิวจราจร เวลา ๖ นาฬิกา มีการใช้แก๊สน้ำตา จึงได้ประกาศต่อไปว่าเจ้าหน้าที่เพียงต้องการให้กลุ่มผู้ชุมนุมขยับไปยังถนนอุทองใน เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ใช้ความรุนแรงเพียงแต่ต้องการเปิดทางจราจรเท่านั้น หลังจากมีการใช้แก๊สน้ำตาประมาณ ๑๕ นาที มีแก๊สน้ำตาพุ่งขึ้นมาที่รถจำนวนมากจนทนไม่ได้ จึงลงจากรถไปอยู่ที่แยกชัตติยานี พลตำรวจตรี วิบูลย์ เบิกความสนับสนุนว่าการผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมนั้น ผู้บังคับบัญชาสั่งการให้ใช้ไล่เท่านั้น ไม่ให้ใช้กระบอง แต่การผลักดันโดยใช้ไล่เพียงอย่างเดียว จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับอันตราย เนื่องจากในทางการข่าวได้รับรายงานว่ากลุ่มผู้ชุมนุมมีอาวุธ เวลาประมาณ ๖ นาฬิกา พลตำรวจตรี อนันต์ ศรีหิรัญ และ พลตำรวจตรี วิชาญ บริรักษ์กุล นำกำลังกองร้อยควบคุมฝูงชนเข้าปฏิบัติหน้าที่ทางแยกชัตติยานี ขณะนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมรวมกันอยู่ที่ถนนราชวิถี มีการนำเอาแผงเหล็ก ลวดหนาม และยางรถยนต์ที่ราดน้ำมันไว้ วางขวางกันบริเวณแยกอุทองในแล้วเข้ามาในถนนพิชัย กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งยื่นถืออาวุธ เช่น ไม้กระบอง ธง

ไม้กอล์ฟ เป็นต้น พยานมอบให้ พันตำรวจโท สำเร็จ ซึ่งประจำอยู่บนรถยนต์หัวล้าเป็นผู้เจรจา กับกลุ่มผู้ชุมนุมและประกาศเตือนให้ถอย หากไม่สำเร็จจะใช้วิธีการผลักดันโดยใช้แก๊สน้ำตาเท่าที่จำเป็น ตามสถานการณ์ ทั้งได้รับความจาก พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ มณีอินทร์ อีกว่า สำหรับรถยนต์บรรทุกน้ำ ของกรุงเทพมหานคร ๔ คัน จอดอยู่ในรัฐสภา พยานไปติดต่อขอให้นำรถออกไปที่แยกการเรือน เพราะอาจจะต้องใช้น้ำในการเปิดทาง พนักงานขับรถของกรุงเทพมหานครที่ดูแลอยู่แจ้งว่าต้องได้รับ คำสั่งจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก่อน จึงใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ติดต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่ติดต่อไม่ได้เพราะปิดเครื่องโทรศัพท์ จึงไม่สามารถนำรถยนต์ดังกล่าวมาใช้ในการฉีดน้ำเปิดทางได้ จึงเห็นได้ว่าเหตุการณ์ที่กลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเผชิญหน้ากันบริเวณหน้ารัฐสภาสืบเนื่องมาจาก ในวันเกิดเหตุเวลา ๙ นาฬิกา จำเลยที่ ๑ จะนำคณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง การที่กลุ่มผู้ชุมนุมเข้าขัดขวางไม่ให้คณะรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภาเข้าร่วมประชุม ในข้อนี้ นายสำราญ เบิกความให้เหตุผลว่า เพื่อแสดงการคัดค้านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐบาลที่ไม่มีความชอบธรรม จะแถลงนโยบาย และต้องการให้มาเจรจากับมวลชนเสียก่อนในเรื่องแก้รัฐธรรมนูญ กลุ่มผู้ชุมนุมจึงมีมติ ให้ย้ายจากทำเนียบรัฐบาลไปที่บริเวณหน้ารัฐสภาแสดงพลังอย่างสันติ ห้ามไปทำลายข้าวของ ให้ล้อม เฉพาะรัฐสภาเท่านั้น แต่ให้อยู่ห่างออกไปสัก ๑ ถึง ๒ เมตร แม้ นายสำราญ ซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุม จะประกาศแจ้งผู้ชุมนุมว่าให้แสดงพลังอย่างสันติ ห้ามทำลายข้าวของและไม่ให้เข้าไปในรัฐสภาก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงได้ความตามทางใต้สวนว่า กลุ่มผู้ชุมนุมใช้หนังสติ๊กยิงหัวนอต ลูกเหล็ก และลูกแก้ว โยนขวดน้ำ ท่อนไม้ ก้อนหิน และขว้างประทัดเข้าใส่ ซึ่งสอดคล้องกับที่ พลตำรวจตรี ปรีชา ธิมานันท์ ได้รับรายงานจาก พันตำรวจโท นพศิลป์ พูลสวัสดิ์ รองผู้กำกับการ ศูนย์สืบสวน บช.น. ที่แฝงตัวเข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อรายงานเหตุการณ์ ตั้งแต่วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา พบว่ากลุ่มผู้ชุมนุมพกพาอาวุธ เช่น ไม้ มีด เป็นต้น นำผ้ามาปิดกล้องวงจรปิด (CCTV) ที่อยู่ในบริเวณนั้น นำโซ่มาล่ามคล้องประตูรัฐสภาด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์ โดยมีแนวลดหนาม และแผงเหล็กกั้นกลางถนน ต่อมาเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา กลุ่มผู้ชุมนุมนำยางรถยนต์มาวางกั้น ระหว่างแนวลดหนามและแผงเหล็ก และใช้น้ำมันราดที่พื้นถนน นอกจากนี้ นายสุชาติ ลายน้ำเงิน เบิกความว่า วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ เมื่อพยานเข้าร่วมประชุมรัฐสภา หลังจากเดินทางเข้าไปได้สักครู่หนึ่ง ไฟฟ้าในอาคารรัฐสภาดับลง การประชุมต้องใช้ไฟฟ้าสำรอง จำเลยที่ ๑ ต้องรีบเร่งแถลงนโยบาย เพราะเหตุการณ์ด้านนอกมีความตึงเครียด ส่อว่าจะเกิดความรุนแรง พิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้จาก คำเบิกความพยานโจทก์และพยานจำเลยจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ในช่วงเช้า ในส่วนของจำเลยที่ ๑ เมื่อเข้าไปประชุมแถลงนโยบายจบ จำเลยที่ ๑ ปีนกำแพงออกทางด้านหลังอาคารรัฐสภาด้านพระที่นั่งวิมานเมฆ

สำหรับจำเลยที่ ๒ ได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในวันเกิดเหตุตั้งแต่วันที่ ๙ นาฬิกา และจำเลยที่ ๓ สั่งการให้จำเลยที่ ๔ ดำเนินการปฏิบัติเปิดทางก็เป็นข้อสั่งการปฏิบัติตามมติ คณะรัฐมนตรี ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงตามทางใต้สวนว่า จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ สั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ปฏิบัติทำร้ายกลุ่มผู้ชุมนุม สำหรับจำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บัญชาเหตุการณ์หลังจากได้รับคำสั่งจาก ผู้บังคับบัญชาแล้วประชุมวางแผนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติเพื่อให้กลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดล้อมรัฐสภาเปิด เส้นทางให้สมาชิกรัฐสภาเข้าประชุมฟังการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ แม้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ... แต่ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าว บัญญัติให้ผู้ชุมนุมมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าต้องกระทำโดยสงบและปราศจาก อาวุธ ข้อเท็จจริงได้ความตามทางใต้สวนอีกว่า กลุ่มผู้ชุมนุมใช้หนังสติ๊กยิงหัวนอต ลูกเหล็ก และลูกแก้ว โยนขวดน้ำ ท่อนไม้ ก้อนหิน และขว้างประทัดเข้าใส่ ทั้งนำผ้ามาปิดกล้องวงจรปิดที่อยู่ในบริเวณนั้น นำโชมาล่ามคล้องประตูรัฐสภาด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์ โดยมีแนวลดหนามและแผงเหล็กกั้นกลางถนน และได้ความจาก พันตำรวจโท กำธร อยู่เจริญ รองผู้กำกับฯ กลุ่มงานเก็บกู้และตรวจพิสูจน์ระเบิด กองบังคับการตำรวจปฏิบัติการพิเศษ ซึ่งให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อีกว่า ภายหลังเมื่อเข้าไป ตรวจสอบภายในทำเนียบรัฐบาลก็พบว่ามีการระเบิดดินดำหรือระเบิดปิงปองจำนวนมาก ยิ่งเป็น ข้อบ่งชี้ให้เห็นว่า การกระทำของกลุ่มผู้ชุมนุมหาใช่เป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ในการควบคุมการชุมนุมเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๖ ประกอบกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเริ่มแต่ พันตำรวจโท สำเร็จ ไร่ธโมบาย (รถเย็นทั่วหล้า) ไปประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิด ทางเข้าออกรัฐสภาบริเวณถนนราชวิถี ด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์ สลายตัวและเปิดทางให้สมาชิกรัฐสภา เข้าไปประชุม แต่ผู้ชุมนุมไม่เชื่อฟัง กลับใช้เครื่องขยายเสียงที่ติดตั้งอยู่บนรถเรียกผู้ชุมนุมอื่น ๆ ให้เข้า มาร่วมสมทบ พันตำรวจโท สำเร็จ จึงได้ประกาศว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้มาตรการควบคุมฝูงชนจากเขา ไปหาหนักเพื่อเปิดเส้นทางการจราจร หากการเจรจาไม่เป็นผลจะใช้กำลังกดดันและใช้แก๊สน้ำตาในลำดับต่อไป แม้ภายหลังจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีผู้ได้รับบาดเจ็บ และในขณะนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่สามารถนำรถยนต์บรรทุกน้ำมาใช้ฉีดในการเปิดทางได้ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติตามขั้นตอน แผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) เท่าที่จะกระทำได้ในสถานการณ์เช่นนั้น พยานหลักฐานที่ใต้สวนมา จึงรับฟังไม่ได้ว่า จำเลยทั้งสี่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

สำหรับเหตุการณ์ในช่วงบ่ายและช่วงค่ำ เป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องจากช่วงเช้า ซึ่งเมื่อเหตุการณ์ช่วงเช้าเจ้าหน้าที่ตำรวจเปิดทางให้สมาชิกรัฐสภาเข้าไปประชุมได้แล้ว ได้ความตามทางใต้สวนว่า กลุ่มผู้ชุมนุมใช้ไซ้คล้องประตูทางเข้ารัฐสภาด้านประตูประสาทเทวฤทธิ์และล็อกกุญแจไว้ และมีการขว้างระเบิดปิงปองเข้าใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ และได้ความจาก นายสุชาติ ไลยน้ำเงิน เบิกความว่า หลังจากประธานรัฐสภาปิดการประชุมแล้ว พยานและสมาชิกรัฐสภาไม่สามารถเดินทางออกไปได้ พยานได้ยินแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมคนหนึ่งตะโกนว่า ซ้ำมัน ๆ หลายครั้งต่อเนื่องกัน พร้อมกับแสดงอาการในลักษณะที่จะบุกเข้าไปในรัฐสภา และเห็นแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมที่อยู่บนเวทีบนรถ ได้แก่ นายศิริชัย ไม้งาม นายสำราญ และบุคคลอื่นอีก ๓ ถึง ๔ คน ที่ปลุกกระดมโดยใช้คำพูดว่า “ซ้ำมัน” จะต้องเข้าไปจับนายกรัฐมนตรี จับผู้แทนราษฎร แล้วผู้ชุมนุมที่อยู่ข้างหน้าก็มาเขย่าลูกกรงรัฐสภาจะบุกเข้ามาข้างใน จากเหตุการณ์ดังกล่าวยิ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ชุมนุมหาได้ชุมนุมอย่างสงบสันติตามที่ นายสำราญ ประกาศแจ้งให้ผู้ชุมนุมทราบไม่ จึงเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณหน้ารัฐสภาปฏิบัติการใช้แก๊สน้ำตาตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ที่มีการประชุมวางแผนไว้แล้ว ส่วนภาพเหตุการณ์ ตามหมาย จ.๗๐ ถึง จ.๗๒ ปรากฏภาพ นางสาวนาฏยา ธิยา อยู่บริเวณแยกพิชัย ถูกระเบิดแก๊สน้ำตาบาดเจ็บที่ขาและใบหน้า นายธัญญา กุลแก้ว อยู่หน้าแผงเหล็กกั้นจราจรขณะระเบิดตกลงมาขาขาดในบริเวณที่เกิดเหตุ และสัตวแพทย์หญิงศิริกานต์ ฐิตวัฒน์ นี้วเท้าขาขาดหายไป ๓ นี้วจากระเบิดแก๊สน้ำตาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจยิงออกมาจากกองบัญชาการตำรวจนครบาล และมีภาพบุคคลที่ถูกสะเก็ดระเบิดกลางหลัง บาดเจ็บบริเวณหัวเข่า ขาขาดรุ่งริ่ง และถูกยิงกระหนาบศีรษะโดยตรง แต่ข้อเท็จจริงที่พบจากการทดสอบการยิงแก๊สน้ำตาโดยยิงขึ้นฟ้า หากเป็นแก๊สน้ำตาที่ผลิตในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศเยอรมันจะระเบิดกลางอากาศแล้วจึงปล่อยแก๊สน้ำตา แต่แก๊สน้ำตาที่ผลิตในประเทศจีนมีอำนาจรุนแรง การยิงจะต้องกระหนาบวัตถุก่อนจึงมีแก๊สน้ำตาออกมา จากภาพเป็นการเล็งไปยังเป้าหมายคือผู้ชุมนุมในแนวราบหรือขนานกับพื้นและยิงในระยะใกล้ ประกายไฟสีแดงและสีขาวที่ออกจากลำกล้องปืนเกิดจากดินปืนที่อยู่ในลูกกระสุนแก๊สน้ำตา บางภาพยิงขึ้นฟ้าทำให้กิ่งไม้หักสะบั้น ส่วนระเบิดแก๊สน้ำตาชนิดขว้างที่ใช้มากในวันเกิดเหตุก็มีอำนาจร้ายแรงโดยขว้างเข้าใส่ผู้ชุมนุมและเกิดประกายไฟเมื่อกระทบผู้ชุมนุมเกิดการบาดเจ็บรุนแรง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ ตามเอกสารหมาย จ.๘๖ ประกอบวีดิทัศน์ วัตถุพยานหมาย ว.จ.๓/๑๐ และ แพทย์หญิง คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ ผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ขณะเกิดเหตุ เบิกความสรุปได้ความว่า จากการทดสอบโดยจำลองสถานการณ์สรุปผลว่า แก๊สน้ำตาชนิดขว้างและยิงที่ผลิตจากประเทศจีนเมื่อไปตกกระทบจะเกิดระเบิดแตกกระจายเป็นหลุมขนาดใหญ่ โดยพบว่า เชื้อปะทุ หรือ RDX ซึ่งเป็นเชื้อทางเคมีของวัตถุระเบิด

ทางทหารที่มีชื่อทางการค้าว่า C-๔ เป็นตัวจุดชนวนไปกระตุ้นการระเบิดของแก๊สน้ำตาก่อให้เกิดหลุม ซึ่ง C-๔ มีองค์ประกอบของสาร ๔ ชนิด หนึ่งในนั้นคือ RDX ซึ่งมีแรงระเบิดสูงและใช้ปริมาณไม่มาก หากไปกระทบกับสิ่งใดจะเกิดการทะลุทะลวง และเมื่อพบ RDX นั้นคือวัตถุระเบิดร้ายแรง แก๊สน้ำตานี้ มีลักษณะของการทำลายเพราะฉะนั้นหากโดนจุดสำคัญก็เป็นอันตราย มีการเขียนไว้ที่ตัวแก๊สน้ำตา และตำราทั้งหมดว่า ห้ามยิงตรง ให้ยิงขึ้นฟ้าเพราะปฏิกิริยาคือพอตกกระทบแล้วแก๊สออก ถ้ายิงตรง จะไม่ตรงกับหลักการและอาจมีอันตราย ตามรายงานผลการทดลองแก๊สน้ำตา เอกสารหมาย จ.๙๐ และ จ.๙๑ หน้าที่ ๓๘๓ ถึง ๕๑๘ กับวิดิทัศน์ วัตถุพยานหมาย ว.จ.๓/๙ พลตำรวจโท อัมพร จารุจินดา อดีตผู้บัญชาการสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติและอาจารย์แพทย์นิติเวช เบิกความสรุปได้ความว่า แก๊สน้ำตาที่ผลิตจากประเทศจีนด้านในมีถุงบรรจุดินดำซึ่งมีคุณสมบัติดูดความชื้นง่าย หากไม่มีความชื้นจะมีอัตราการเผาไหม้ฟุตละประมาณ ๔๒ ถึง ๔๕ วินาที แต่หากมีความชื้นสูงถึงจุดหนึ่ง ก็จะไม่ทำงานอันเป็นขบวนการสำคัญที่กระสุนไม่ระเบิด หลอดอะลูมิเนียมสีขาวบรรจุวัตถุระเบิดแรงสูง ทำหน้าที่จุดระเบิด และมีส่วนประกอบของสาร RDX บรรจุอยู่ในหลอดพลาสติกสีขาวขุ่น น่าเชื่อว่าเป็น สารระเบิดแบบ C-๔ ซึ่งมีอำนาจการระเบิดรุนแรงและเก็บไว้ใช้ได้ยาวนานนับร้อยปี ส่วนแก๊สน้ำตา ที่หมดอายุยังใช้งานได้เพียงแต่ประสิทธิภาพของแก๊สน้ำตาจะลดต่ำลง สำหรับสาร RDX เมื่อเกิดการระเบิดแล้วจะเข้าไปฝังในบาดแผลและร่างกายของผู้ถูกยิง หากจุดระเบิดในกำมือสามารถทำลายนิ้วมือ ให้ขาดได้ และการใช้แก๊สน้ำตาห้ามยิงหรือขว้างตรงไปยังบุคคล แต่ในข้อนี้ พลตำรวจตรี ภูวดล วุฑฒกนก ผู้บังคับการกองพลาธิการและสรรพาวุธ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เบิกความต่อศาล ส่วน พันเอก ชาติชาย สุคนธสิงห์ ผู้อำนวยการกองการศึกษา กรมสรรพาวุธทหารบก และ พันตำรวจเอก กำธร อู่เจริญ ขณะเกิดเหตุดำรงตำแหน่งรองผู้กำกับการกลุ่มงานเก็บกู้และตรวจพิสูจน์วัตถุระเบิด กองบัญชาการตำรวจนครบาลและผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรม ให้การชั้น ป.ป.ช. ตามเอกสารหมาย จ.๕๒ จ.๕๔ และ จ.๕๙ สรุปรวมความว่า แก๊สน้ำตาไม่มีความรุนแรง ไม่มีสะเก็ดที่จะทำอันตรายไม่มี สารไปแตสเชื่อมคลอเรตอันเป็นส่วนประกอบของระเบิดดินดำดินเทาหรือระเบิดป้องกัน การเสียชีวิต และบาดเจ็บของบุคคลในวันเกิดเหตุบางส่วนไม่ได้เกิดจากอาวุธที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ และภายหลังเกิดเหตุ พันตำรวจเอก กำธร ได้เข้าไปตรวจสอบในบริเวณทำเนียบรัฐบาลพบระเบิดดินดำหรือระเบิดป้องกันจำนวนมาก จึงเห็นได้ว่าพยานผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแก๊สน้ำตาได้ให้ความเห็นที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะ พลตำรวจโท อัมพร ให้ความเห็นยอมรับว่าแก๊สน้ำตาหากเกิดระเบิดในพื้นที่จำกัด เช่น การล้มทับ กำหรือถือไว้ในมือแล้วระเบิดจะทำให้นิ้วมือหรือแขนขาดเป็นแผลฉกรรจ์ได้ ส่วน พันตำรวจเอก สมภพ พุฒิศรี นักวิทยาศาสตร์ (สบ ๓) กลุ่มงานตรวจทางเคมี ฟิสิกส์ และชีววิทยา กองพิสูจน์หลักฐาน และ พันตำรวจเอก ทวีศักดิ์ ชาติเชื้อ สารวัตรฝ่ายสรรพาวุธ งานคลังอาวุธและวัตถุระเบิด สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ มาเบิกความรวมความว่า สาร RDX เป็นส่วนผสมหนึ่งของสารระเบิด C-๔ เมื่อพบสารระเบิด C-๔ จะพบสาร RDX และส่วนผสมอีก ๓ ชนิด จึงจะเป็นสารระเบิด C-๔ ถ้าพียงเพียงสาร RDX ในแก๊สน้ำตาไม่สามารถเป็นสารระเบิด C-๔ ได้ ตามรายงานส่วนประกอบของ C-๔ เอกสารหมายเลข ล.๓๔๓ พยานทั้งสองเคยให้การต่ออนุกรรมการคณะกรรมการข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับการอุทธรณ์ร่วมกับ พันตำรวจเอก กำธร ตามรายงานการประชุม เอกสารหมายเลข ล. ๑๑๐ หน้า ๔๖๘๒ ถึง ๔๖๘๔ สรุปว่า แก๊สน้ำตาไม่สามารถทำอันตรายถึงขั้นเสียชีวิต แขนขาด ขาขาดได้ ไม่มีส่วนผสมของสารระเบิด C-๔ คงมีแต่สาร RDX เพียงเล็กน้อยเพื่อกระจายให้สารแก๊สน้ำตา (CN) ฟุ้งเกิดการระคายเคืองและแสบตา ทั้งพยานทั้งสองยังได้ร่วมการทดสอบอานุภาพแก๊สน้ำตากับแพทย์หญิง คุณหญิงพรทิพย์ ไม่พบว่าแก๊สน้ำตามีความรุนแรงก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและบาดเจ็บสาหัสได้แต่อย่างใด โดยการทดสอบที่ก่อให้เกิดหลุมน่าจะเกิดจากก่อนวันทดสอบมีฝนตกทำให้พื้นดินอ่อนนุ่มเป็นหลุมได้ง่ายและเป็นการยิงระยะใกล้ จะเห็นได้ว่าพยานโจทก์และพยานจำเลยซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการใช้แก๊สน้ำตายังมีความเห็นเกี่ยวกับผลอันเกิดจากการใช้แก๊สน้ำตาที่แตกต่างกัน ฉะนั้นแม้เหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในช่วงเช้าและช่วงบ่าย จะมีผู้ได้รับบาดเจ็บ กับช่วงเย็นจะมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตก็ตาม ซึ่ง ณ สถานการณ์เช่นนั้นจึงเป็นการยากสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านแก๊สน้ำตา เป็นแต่เพียงผู้ที่มีความชำนาญในการใช้แก๊สน้ำตาเท่านั้นที่จะชี้ในทันทีว่าแก๊สน้ำตาที่ใช้นั้นจะเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต トラบใดที่เหตุการณ์ชุมนุมยังไม่สงบ เจ้าหน้าที่ตำรวจยังต้องมีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ไม่ให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลและทรัพย์สินของทางราชการ จำเลยที่ ๔ ซึ่งมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักรตามกฎหมาย เหตุที่เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้ปฏิบัติต้องผลักดันผู้ชุมนุมช่วงเช้านี้เพื่อเปิดทางให้สมาชิกรัฐสภาเข้าร่วมประชุม เมื่อพิจารณาจากภาพเหตุการณ์ หมายเลข ล.๑๓๘ หน้า ๕๗๑๕ ถึง ๕๗๑๗, ล.๑๘๕ หน้า ๖๘๓๐, ๖๘๘๑ ๖๘๘๒ และ ๖๘๔๘ และคำสั่งศาลปกครองเอกสารหมายเลข จ.๑๓๖ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้มาตรการจากเบาไปหาหนัก โดยมีการเจรจาและประกาศแจ้งเตือนขอให้เปิดทางแล้ว แต่ผู้ชุมนุมไม่ยินยอมจึงต้องผลักดันโดยใช้ไม้ จนถูกผู้ชุมนุมทำร้าย ตามภาพถ่ายเอกสารหมายเลข ล.๑๘๕ หน้า ๖๘๖๓, ๖๘๑๔ และ ๖๘๓๘ ทั้งไม่อาจใช้รถดับเพลิงฉีดน้ำได้เพราะภารกิจของกองบังคับการตำรวจดับเพลิงโอนไปสังกัดกรุงเทพมหานครแล้วและไม่ได้รับการสนับสนุน ตามหนังสือขอสนับสนุนรถไฟฟ้าส่องสว่างและรถดับเพลิง เอกสารหมายเลข ล.๑๘๑ และ ล.๑๘๒ จึงจำเป็นต้องใช้แก๊สน้ำตาอันเป็นอุปกรณ์สำหรับควบคุมฝูงชนตามมาตรฐานสากล ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เอกสารหมายเลข ล.๓๔๑

ซึ่งหากไม่ใช่แก๊สน้ำตา ก็ไม่สามารถที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาสถานที่ราชการอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินไว้ได้ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเคยใช้มาก่อนและในระหว่างการใช้ฝักซ้อมก็ไม่ปรากฏว่าจะทำให้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีเจตนาทำร้ายกลุ่มผู้ชุมนุมและเชื่อโดยสุจริตว่าแก๊สน้ำตาไม่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อบุคคล ทั้งยังปรากฏจากวิดิทัศน์วิดิอุพยานหมาย ว.จ.๒ และ ว.ล.๒ ว่าระหว่างปฏิบัติการมีเสียงของฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านเครื่องขยายเสียงเตือนให้ผู้ชุมนุมถอยไปยังแยกอุทองใน จึงเชื่อว่่าก่อนเข้าผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการเจรจาและประกาศแจ้งเตือนล่วงหน้าแล้ว เมื่อผู้ชุมนุมไม่ยินยอมเปิดทางและเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ไล่ผลักดัน แต่ถูกตอบโต้ การใช้แก๊สน้ำตาจึงเป็นไปโดยลำดับขั้นตอน อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อสถานการณ์ตามแผนรักษาความสงบ (กรกฎ/๔๘) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นระเบียบปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์การชุมนุมและอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย แม้ว่าจะปรากฏภาพเหตุการณ์เผชิญหน้ากันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตามสื่อต่าง ๆ ในวันเกิดเหตุว่า มีผู้ได้รับบาดเจ็บในช่วงเช้าและช่วงบ่าย ส่วน นางสาวอังคณา เสียชีวิตในช่วงค่ำก็ตาม แต่ในขณะนั้น จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ก็ไม่อาจจะอนุมานได้เช่นกันว่่าแก๊สน้ำตาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้จะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อประชาชนผู้ชุมนุมได้ ทั้งข้อเท็จจริงก็ไม่ได้ความว่่า จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ มีเจตนาพิเศษเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติตามหน้าที่ไปทำร้ายผู้ชุมนุมให้รับอันตรายแก่กายและเสียชีวิต อันเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด องค์คณะผู้พิพากษามีมติเสียงข้างมากกว่าพยานหลักฐานตามทางไต่สวนฟังไม่ได้ว่่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และจำเลยที่ ๔ ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

พิพากษายกฟ้อง.

นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง

นายชีพ จุลมนต์

นายชาติชาย อัครวิบูลย์

นายธนฤกษ์ นิติเศรณี

นายปริญญา ดีผดุง

นายโสภณ โรจน์อนนท์

นายพิศล พิรุณ

นายนิพนธ์ ใจสำราญ

นายนิยุต สุภัทรพาหิรผล